

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · EN PORTADA

ENTREVISTA A GIUSEPPE GUERINI, PRESIDENT DEL CECOP I PORTAVEU D'ECONOMIA SOCIAL DEL COMITÈ ECONÒMIC I SOCIAL EUROPEU

Giuseppe Guerini és un cooperativista social italià que ha treballat en múltiples cooperatives des de 1988. Al juny de 2016 va ser elegit president del CECOP, la Confederació Europea de Cooperatives d'Indústria i Serveis, i vicepresident del CICOPA, l'organització sectorial de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) per a aquesta mateixa família de cooperatives. Europeista convençut, és membre del Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE), on exerceix com a portaveu de l'Economia Social. Guerini va oferir la conferència inaugural del XX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya, el passat mes d'abril a Jaén, on va acceptar concedir-nos aquesta entrevista, en la qual repassa tota l'actualitat de la situació de l'economia social i la Unió Europea, en un context de grans desafiaments i dificultats.

“Els resultats que hem aconseguit en els últims anys per al reconeixement de l'economia social en les institucions internacionals tracen un camí que va arribar al seu punt culminant amb la Recomanació de la Comissió Europea i del Consell de la UE, precedida per la declaració de les Nacions Unides, de la OIT, fins a la proclamació d'este 2025 Any Internacional de les Cooperatives.”

“Una espècie d'alineació dels planetes a nivell institucional i internacional que, no obstant això, encara manca d'una infraestructura de consolidació intermèdia i la seua implementació concreta.”

- Estimats Sr. Guerini, En els últims anys, i després de molt de temps de lluita per part del sector de l'economia social, la Unió Europea i el planeta en la seua globalitat s'han dotat d'una sèrie de normatives marc que reconeixen, impulsen i fomenten les cooperatives i l'economia social. Em refereisc a resolucions com el Pla d'Acció Europeu de l'Economia Social, la Recomanació del Consell de la UE, la Resolució de l'ONU sobre economia social i desenvolupament sostenible, o les resolucions de l'ONU i altres organismes internacionals com l'OIT sobre el foment de les cooperatives. Ja han passat alguns anys des de l'aprovació de tota aquesta normativa. ¿En quina situació diria vosté que es troba l'aplicació i el desenvolupament d'aquests documents?

- Els resultats que hem aconseguit en els últims anys pel que fa al reconeixement de l'economia social en les institucions internacionals tracen un camí que va arribar al seu punt culminant amb la Recomanació de la Comissió Europea i del Consell, precedida per la declaració de les Nacions Unides, de l'OIT, fins a la proclamació d'aquest 2025 com a Any Internacional de les Cooperatives.

Una mena d'alineació dels planetes a nivell institucional i internacional que, tanmateix, encara manca d'una infraestructura de consolidació intermèdia i d'una implementació concreta.

L'economia social és forta i està arrelada en les seues expressions concretes i quotidianes en les comunitats locals, pròximes a les necessitats de la gent; és una economia estesa i pròxima que sustenta la qualitat de vida concreta i l'economia real.

Per damunt d'aquestes arrels tenim un cel de reconeixements que, com els planetes alineats o les estrelles del firmament, són bells de contemplar, però entre la dimensió d'allò concret i la de la contempla-

ció encara queda molt de treball per fer créixer l'arbre que uneix les arrels amb el cel estrellat.

En aquest moment, per tant, la major preocupació és que les institucions se senten "alliberades de tota responsabilitat" perquè poden afirmar que ja han fet molt en termes de reconeixement, i que, per tant, ara tota la responsabilitat recau sobre nosaltres.

Per això és necessari insistir en un seguiment concret de la implementació dels plans d'acció. I això ens anima a impulsar també l'adopció de Plans Nacionals d'Economia Social en tots els Estats membres de la Unió, però també hem de fomentar plans d'acció locals tant en zones urbanes com rurals, desenvolupant el potencial de l'economia social per al desenvolupament local i la innovació social.

- Mentrestant, el marc polític sembla estar donant un gir, i no només als EUA. Ens trobem amb una nova Comissió Europea més centrada en qüestions de defensa i de rigor pressupostari, i menys en la qüestió social. Una de les conseqüències ha sigut la desaparició de la Unitat d'Economia Social de la DG Grow. Què opina vosté d'aquesta decisió de la Comissió Europea?

- És necessari un enorme compromís per a poder mantenir aquestes adquisicions, d'una banda, i per l'altra evitar un retrocés que, en certa manera, corre el risc de fer Europa, concentrant el seu compromís amb l'economia social en el perfil d'inclusió i cohesió, arriscant-se, en canvi, a perdre de vista la dimensió empresarial i de transformació econòmica que té l'economia social.

Des d'aquest punt de vista, cal considerar que, de fet, al llarg de tot el procés de reconeixement institucional internacional, sempre ha prevalgut la dimensió social i després s'ha consolidat i enfortit la dimensió relativa al desenvolupament inclusiu. Això és molt

“Estem orgullosos del nostre paper en la consecució dels ODS, en la creació d'ocupació decent, en l'economia de la cura i en la inclusió social... però més enllà de tot això devem amb major força i determinació aconseguir el reconeixement de la nostra funció integral en l'Economia i en l'arquitectura institucional i jurídica, que col·loque a les organitzacions de l'economia social al mateix nivell dels actors que contribueixen al progrés i la prosperitat de les nacions.”

important i bell, però també amaga el risc de continuar marginant-nos, com si ens digueren que hem d'ocupar-nos de les petites economies. Això implica que quan està en joc el gran destí de l'Economia i dels grans negocis, a nosaltres només se'ns reconeix per la nostra funció social o pel desenvolupament sostenible. Al mateix temps, veiem que la Comissió Europea, totalment centrada en la defensa i el rearmament, sembla voler retrocedir en l'àmbit de l'economia sostenible i l'economia social.

- Com s'està organitzant, doncs, la Comissió Europea pel que fa a l'economia social?

- En la reorganització de la Direcció General sembla que totes les funcions relatives a l'Economia Social s'estan traslladant de la DG Grow a la DG Ocupació i Assumptes Socials.

En el programa polític de la Comissió Europea ha desaparegut qualsevol referència al Pla d'Acció per a l'Economia Social. Molts títols de referència dels nous Comissaris han canviat, mentre que la Política Industrial Europea es reparteix entre diversos Comissaris.

Per descomptat, celebrem que la vicepresidenta executiva Roxana Mînzatu s'haja fet càrrec de les competències per a l'Economia Social, però al mateix temps lamentem que aquesta haja desaparegut de la Direcció General de Creixement.

Si bé el Pilar Europeu de Drets Socials va ser una referència important per a les polítiques d'ocupació i per a l'economia social durant la legislatura anterior, ara sembla haver-se reduït.

L'Estratègia Industrial Europea, amb els seus 14 ecosistemes, està fragmentada. La nova Comissió Europea no ha identificat cap Comissari específicament responsable de perseguir aquests objectius, i aquestes polítiques es reparteixen entre almenys vuit Comissaris diferents. Aquesta és una decisió que, en la meua opinió, no té sentit.

- Moltes empreses, sobretot multinacionals i tecnològiques, estan abandonant programes de sostenibilitat, d'igualtat, diversitat o responsabilitat social corporativa, arrossegades pel discurs de Trump. Creu vosté que, igualment, en el context actual les institucions europees estan abandonant o almenys “relaxant” els seus objectius de sostenibilitat?

- Sí, lamentablement ha arribat una onada de penediment per part dels líders europeus sobre qüestions climàtiques i ambientals, i és sorprenent com els mateixos líders que fa cinc anys van proclamar la inevitabilitat de l'opció promoguda amb el “pacte verd” avui s'han reposicionat en una conversió que sembla voler complaure totes les resistències i polèmiques alimentades per qui nega el canvi climàtic i la necessitat d'una transició sostenible també en el pla de la justícia social.

Veig un fort retorn d'una política antiga que dona suport a la necessitat de creixement econòmic, però sense progrés social.

Veig el retorn d'una ideologia predominant que proclama la necessitat d'augmentar la competitivitat i la productivitat destruint tota atenció a la dimensió de la sostenibilitat.

Estem certament orgullosos i reconeixem que el paper de l'economia social en l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, tal com ho reconeixen les Nacions Unides, és fonamental; així com estem convençuts que, com ho ha reconegut l'OIT, tenim un paper important en la creació d'ocupació decent, som fonamentals en l'economia de la cura i en la inclusió social. Som un poderós agent d'innovació social... però més enllà de tot això hem d'aconseguir amb més força i determinació el reconeixement de la nostra funció integral en l'economia i en l'arquitectura institucional i jurídica, que pose a les organitzacions de l'economia social amb igual dignitat al nivell dels actors que contribueixen al progrés i la prosperitat de les nacions.

- D'altra banda, preocupen molt les tensions comercials que també s'han aparegut amb la nova administració Trump. Quin escenari planteja vostè respecte a això des del CECOP i des del CESE? En quina mesura poden afectar els aranzels a les cooperatives i a l'economia social europea?

- Tots tenim el repte de contribuir a una major competitivitat i les nostres cooperatives estan preparades per a desenvolupar el seu paper. No obstant això, és crucial aclarir que, per a nosaltres, la competitivitat no es redueix a una dinàmica de competència de mercat. Hui dia, la competitivitat és multidimensional i no es limita a l'afirmació d'una empresa sobre una altra, sinó que inclou la dimensió de les comunitats locals, les habilitats de les persones, els sistemes polítics i els sistemes socials.

L'economia social sempre ha estat conscient que la competitivitat sense la qualitat de vida de les persones implica una llei de la selva salvatge. ¡El gran es menja el xicotet!

Si Europa no vol veure's aclaparada, ha d'escollir el camí de la competitivitat que prioritza les persones per damunt dels beneficis, i els valors de la democràcia i la participació que han contribuït a l'èxit del mercat europeu.

L'economia social pot desempenyar un paper estratègic per a mantindre la competitivitat i, al mateix temps, enfortir la democràcia econòmica en tots els sectors econòmics i industrials: Energies renovables; Cadenes de valor industrials lligades al territori; Sobirania de dades i independència estratègica; Regeneració industrial; Cultura i indústria creativa; Sostenibilitat i qüestions mediambientals.

El que nosaltres recolzem, i es demostra en la manera en què operen les entitats de l'economia social, és que hui dia als països avançats la cohesió social, la justícia econòmica i l'equitat, la prosperitat compartida són part fonamental de la competitivitat d'una regió. En aquest sentit, crec que Europa no hauria de perseguir el model competitiu d'Estats Units i la Xina, sinó recuperar el seu vincle fonamental amb l'economia social de mercat que va assegurar el desenvolupament del continent europeu després de la Segona Guerra Mundial.

- Tot això dins d'un marc que ja estava en marxa de Transició Verda i Digital.

- En efecte, es requereixen inversions massives per a aconseguir una doble transició cap al verd i el digital, i les entitats de l'economia social no es basen en una alta ràtio de capital, sinó en la participació col·lectiva. Per tant, és necessari centrar-se en la implicació i la participació en formes generalitzades d'inversió

per a augmentar la capacitat de crear una massa crítica d'inversió.

Un exemple extraordinari de participació ciutadana per a invertir en energies renovables i, per consegüent, en la descarbonització, es troba en les comunitats energètiques cooperatives. És un exemple molt significatiu, ja que la quantitat d'electricitat produïda per petites centrals ha contribuït de manera extraordinària a la reducció de gasos d'efecte hivernacle a Europa.

Sol·licite que en el marc de la pròxima iniciativa 'Unió de l'Estalvi i la Inversió a la UE', la Comissió estiga disponible per a avaluar propostes per a implementar formes específiques de suport a les noves inversions desenvolupades per l'ecosistema de l'economia social.

- El Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE) està segurament molt pendent també de la qüestió política que afecta els nostres països. Davant les actuals incerteses, quin paper està desenvolupant actualment el CESE en el foment del Cooperativisme i de l'Economia Social?

- El CESE ha tingut un paper molt important en els últims anys en el procés de reconeixement de l'economia social, aportant més de 30 dictàmens que han mencionat directament l'economia social, abordant tant el procés complet d'impuls de la iniciativa de

2011 sobre emprenedoria social com les accions més recents del Pla d'Acció i la Recomanació.

Entre les opinions més recents m'agradaria destacar els treballs realitzats en matèria d'ajudes estatals, sobre fiscalitat i regulació fiscal de les empreses de l'economia social i sobre la regulació dels mercats públics. A més, actualment s'està elaborant un dictamen sobre el paper de les cooperatives en el sistema industrial europeu.

Ara, el repte més important serà situar l'economia social en el context de les noves agendes polítiques europees, precisament per evitar que el furor de la competitivitat incondicional se n'apodori de manera excessiva.

- S'estima que l'economia social proporciona més de 11,5 milions d'ocupacions remunerades a la Unió Europea, la qual cosa representa més del 5 % de la població activa total. Com valora vosté el paper actual del cooperativisme i de l'economia social com a tercer pilar que equilibra la nostra economia?

- El sistema cooperatiu ha generat un esforç per a implementar el treball digne, com l'estatus dels socis treballadors en cooperatives de treballadors i cooperatives socials. Hi ha molts exemples, entre els quals en els últims anys s'ha desenvolupat un fenomen molt interessant al voltant de les cooperatives de plataforma, que representen una alternativa a la "uberització" de l'economia digital, proposant un model descentralitzat, participatiu i democràtic per a la transició digital en el mercat laboral.

Per a mantindre la visió del moviment cooperatiu d'un desenvolupament econòmic just i ètic per a garantir un futur brillant i ocupacions gratificants, més autonomia i participació per als treballadors, les cooperatives han d'adaptar-se a l'enfocament dels canvis sobre l'economia digital, la gestió de dades, les tecnologies DLT, blockchain i la IA.

En molts casos demostren un alt nivell d'innovació en la creació de nous llocs de treball i relacions laborals.

S'han creat algunes cooperatives per a donar suport i enfortir les activitats econòmiques de productors autònoms o empresaris de l'economia informal, a través de diverses formes de serveis compartits.

Mitjançant les cooperatives, els productors autònoms i els empresaris de l'economia informal poden gaudir de diversos serveis que no estaven disponibles per a ells a causa de la mida reduïda de les seues empreses i de la manca d'acords formals aplicables.

- Quines serien segons vosté les necessitats més urgents del sector actualment i quina solució es podria donar per a satisfer-les?

- En els debats sobre els problemes de l'economia informal relacionats amb el treball i l'ocupació, han cridat especial atenció diverses categories de treballadors que es troben en situacions vulnerables: entre ells hi ha els recicladors, els treballadors domèstics, els treballadors immigrants, els venedors ambulants, els treballadors del transport, treballadors basats en determinats sectors privats i proveïdors de serveis socials.

Amb el creixement de les plataformes digitals i amb el deteriorament de les condicions laborals dels treballadors de plataformes, calen nous models de negoci i accions legals per a garantir condicions laborals dignes.

Les cooperatives són particularment adequades per a donar suport a la participació inclusiva en la governança de les plataformes digitals. Les plataformes cooperatives fomenten una major diversificació econòmica i promouen la democràcia econòmica fomentant la propietat col·lectiva dels serveis digitals, les dades i les infraestructures tecnològiques.

És necessari saber captar el potencial d'innovació, unint les fortaleces i valors del moviment cooperatiu, amb la idea d'intentar ser protagonistes del canvi, sota pena de córrer el risc de quedar relegats de les noves economies digitals.

Les relacions de confiança, pròpies de la mutualitat cooperativa, han de convertir-se en el nostre mitjà per a tindre un avantatge competitiu i poder assolir la innovació social i una "mutualitat digital" en el futur per a una economia més sostenible i democràtica.

- Ens trobem en la celebració del XX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya. Com haurà pogut comprovar, l'economia social, a més dels seus agents, compta amb nombrosos investigadors acadèmics que l'estudien profundament i que fan propostes per a un millor desenvolupament. Aquests investigadors estan units en xarxes que, com la de CIRIEC, reuneixen centenars de persones. Què opina vosté del col·lectiu acadèmic d'experts en economia social a la UE?

- Les empreses de l'economia social, incloses les cooperatives, són empreses que viuen de la capacitat de fer, de viure relacions concretes i de pensar contínuament. Però, com sabem, pensar requereix esforç i compromís, i per tant ha de ser intencional i hem de decidir perseguir-lo. De vegades em preocupa que, per contra, s'estiga afluixant el vincle entre l'economia so-

El professor Rafael Chaves presenta a Giuseppe Guerini, conferenciant inaugural del XX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya, el passat 3 d'abril a la Universitat de Jaén.

cial i el pensament científic i per això el vostre Congrés representa un far lluminós.

Tanmateix, existeix una gran història de proximitat entre el pensament cooperatiu, la dimensió del coneixement i la capacitat de construir pensaments i teories refinades.

A l'origen del moviment cooperatiu i també de l'economia social trobem una gran proximitat al pensament filosòfic, econòmic i moltes vegades pedagògic. L'economia social té una postura i una actitud educativa.

Des de les lliçons d'economia civil d'Antonio Genovesi al segle XVIII fins a les teories de Barth-Charles Dunoyer sobre l'economia social al segle XIX i després des de Robert Owen fins a Paulo Freire passant per Raiffeisen i Dewey. Són inspiradors del moviment cooperatiu que van ser grans pensadors i teòrics refinats, però també activistes de la cooperació i de l'economia social. Un economista, un pedagog, un filòsof... tots capaços d'unir pensament i acció.

Crec que hauríem de fer un esforç més gran per a consolidar aquesta relació entre investigació científica, universitat i economia social, tal com ho esteu fent a CIRIEC i ací a Espanya.

A nivell europeu, el pla d'acció proposa precisament reforçar el vincle entre capacitats, habilitats, coneixements i investigació mitjançant la implementació de relacions entre el sistema acadèmic i l'economia social. Així és com s'han aconseguit avanços en termes d'estadístiques oficials i recopilació de dades.

- Des de les universitats s'està fent un esforç també per incloure l'economia social en diferents currículums i com a formació específica. Hi ha exemples notables com els de les universitats integrades a la Xarxa ENUIES, de Centres i Instituts d'Investigació en Economia Social. Com podríem conjuntament augmentar la presència de l'economia social en els plans d'estudi de les universitats i en els diferents nivells d'educació obligatòria?

- Crec que cal fer més a nivell de les xarxes europees i internacionals d'investigació acadèmica sobre economia social. Vosaltres a Espanya esteu fent coses molt interessants i CIRIEC-Espanya em sembla líder en l'agregació de coneixement.

A Europa ha augmentat el nombre d'universitats que ofereixen cursos d'especialització, màsters i escoles de formació avançada. No obstant això, ens manca formació bàsica en economia social. Continua sent un sector especialitzat i nínxol. Les universitats rara vegada inclouen l'economia social, l'economia cooperativa, el dret cooperatiu i les tècniques empresarials participatives entre les matèries fonamentals de les seues carreres. És fins i tot difícil per a un professor universitari fer carrera acadèmica investigant sobre aquests temes.

Cal, per tant, un esforç extraordinari per teixir una xarxa internacional que ajunte forces i done major visibilitat a les múltiples iniciatives que estan àmpliament distribuïdes entre molts centres universitaris. Pense que també seria necessària una inversió coor-

La presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoració Mozas, junt amb Rafael Chaves, lliura a Giuseppe Guerini una escultura d'una olivera, en record de Jaén i com a símbol universal de pau, resistència, longevitat i prosperitat.

dinada de les xarxes que representen les organitzacions de l'economia social per a enfortir les xarxes de construcció de coneixement sobre l'economia social.

-L'Economia Social reclama també des de fa temps la disponibilitat d'estadístiques fiables, homogènies i permanents sobre el sector a la UE i a cadascun dels seus països. El CESE, amb la col·laboració del CIRIEC, ha realitzat estudis periòdics que la quantifiquen i que, al mateix temps, posen de manifest la dificultat persistent de recollir dades en aquest àmbit. Quines serien, per a vostè, les millors mesures per avançar en aquest terreny i per dotar-nos de bases de dades consolidades de l'economia social?

- Sí, els tres estudis realitzats pel CIRIEC en col·laboració amb el CESE han estat de gran importància per a aplanar el camí. La Comissió Europea també ha fet un pas endavant important en termes d'estadístiques i recopilació de dades, com ho demostra l'informe recent realitzat per CIRIEC i EURICSE per encàrrec de la Comissió, que va comparar els resultats de l'economia social a nivell europeu.

Ara és important que els plans d'acció nacionals requerits per la recomanació donen seguiment a la construcció de sistemes de detecció i cens de dades estructurals. Alguns països ja ho estan fent amb resultats interessants; esperem que altres segueixen el seu exemple i, sobretot, cal insistir que la Comissió Europea done continuïtat estructural a aquestes reco-

llides de dades perquè no es limitin a ser iniciatives puntuals.

-Per la seua banda, l'Economia Social espanyola s'ha distingit en els últims anys pel seu tamany, impuls i bones pràctiques, i també per ostentar molts dels llocs de representació del sector a la Unió Europea, sobretot la presidència de la màxima entitat representativa, Social Economy Europe (SEE). Del que vostè coneix de l'economia social espanyola, quina valoració en fa de la mateixa i dels seus representants?

- No hi ha dubte que Espanya ha estat el país líder en el reconeixement i desenvolupament de l'Economia Social a nivell europeu en els últims anys. Tant en el lideratge de les xarxes representatives com en l'extraordinari treball realitzat per Juan Antonio Pedreño i Víctor Meseguer, que han transformat Social Economy Europe d'una coordinadora d'associacions de la "bombolla de Brussel·les" a un autèntic moviment europeu de l'economia social.

Espanya ha estat un referent europeu a nivell institucional i polític, tant per ser el primer país de la Unió a adoptar una Llei d'Economia Social, en 2011, com per la seua postura forta i convençuda del camí que durant la presidència rotatòria de la UE va conduir a l'adopció de la Recomendació sobre l'Economia Social. Hem tingut, per tant, una gran inspiració des d'Espanya per al futur de l'economia social i les cooperatives a Europa i al món.

Novetat bibliogràfica de CIRIEC-Espanya

L'obra és fruit de la recopilació dels treballs presentats en el Congrés que sobre el mateix nom van organitzar CIRIEC-Espanya, IUDESCOOP i CEGEA els passats 26 i 27 de setembre a València, amb motiu de la designació de la ciutat del Túria capital espanyola de l'Economia Social 2024.

El llibre, de 908 pàgines, amb un total de 48 articles redactats per 56 autors, és resultat del treball i la reflexió d'investigadors, responsables governamentals i representants de l'economia social, incloses les cooperatives i el tercer sector.

Disponible en: <https://ciriec.es/novedades-bibliograficas>

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES FEDERACIONS

PLATAFORMA DEL VOLUNTARIAT D'ESPANYA, L'ARTICULACIÓ D'UNA FORÇA DE MÉS D'UN MILIÓ DE VOLUNTARIS

Seu: C/ Duque de Fernán Núñez, 2-2º 2. 28012, Madrid

Telèfon de contacte: 91 541 14 66

E-mail: info@plataformavoluntariado.org

Web: <https://plataformavoluntariado.org/>

X: <https://x.com/pvoluntariado>

Facebook: <https://www.facebook.com/pvoluntariado/>

Instagram: <https://www.instagram.com/pvoluntariado/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/pvoluntariado>

En un país en constant transformació social com Espanya, existix una xarxa sòlida, compromesa i en gran part silenciosa que impulsa dia a dia milers d'iniciatives solidàries. Es tracta de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya (PVE), una entitat que des de fa quasi quatre dècades articula, enfortix i representa a un dels sectors més generosos i actius del teixit social: el voluntariat.

Fundada en 1986, la Plataforma del Voluntariat d'Espanya va nàixer amb l'objectiu de donar cohesió a un moviment ciutadà emergent que començava a organitzar-se en associacions, ONG i col·lectius socials. El que en els seus inicis va ser una modesta xarxa de coordinació hui és un organisme nacional amb veu pròpia, que agrupa més de 80 entitats membre que en el seu conjunt representen a més de 29.000 associacions amb més d'un milió de persones voluntàries. Entre els seus membres figuren organitzacions com Creu Roja Espanyola, Càritas, la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR), la Xarxa d'Atenció a les Addiccions (UNAD), Associació Espanyola contra el Càncer (AECC), Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans i Bisexuals (FELGTB), Save the Children, Oxfam Intermón o 'Aldeas Infantiles', entre altres.

Des de la seua seu a Madrid, la PVE treballa cada dia per a promoure una cultura del voluntariat activa, responsable i transformadora. La seua missió va molt més enllà de la coordinació institucional: busca visibilitzar, impulsar i professionalitzar l'acció voluntària, al mateix temps que actua com a interlocutor entre el Tercer Sector i les administracions públiques. En eixe camí, ha sigut protagonista de fites importants: va participar activament en la creació de la Llei Estatal del Voluntariat

de 1996, va impulsar la seua renovació en 2015, i ha sigut guardonada amb distincions com la Medalla d'Or de Creu Roja Espanyola o reconeixements del CERMI.

Formar, cuidar i transformar: el voluntariat com a motor social

Una de les principals ferramentes de la PVE és la seua àrea de formació, que no sols capacita a voluntaris i tècnics d'entitats socials, sinó que també sembla valors des d'edats primerenques. La seua tradicional Escola de Tardor, celebrada cada any, s'ha convertit en un fòrum indispensable per a l'anàlisi i renovació del voluntariat a Espanya.

A això se suma un complet catàleg de formacions en línia, microcursos, recursos per a educadors, i una aposta clara per l'educació en valors des dels col·legis.

El compromís de la Plataforma amb l'aprenentatge continu també es reflectix en programes com Vol+, un sistema de certificació basat en resultats de l'aprenentatge que permet als voluntaris acreditar oficialment les competències adquirides a través de la seua labor social. Este model, reconegut pel Ministeri d'Educació i diverses universitats, ha obert la porta a una major valorització professional del voluntariat, integrant-lo en itineraris formatius i currículums acadèmics.

Assemblea de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya, el passat 30 de maig en la seu de la Fundació ONCE a Madrid.

Però la seua acció no acaba en la formació. La PVE impulsa campanyes de sensibilització, produïx exposicions fotogràfiques, col·labora amb festivals de cinema social, organitza activitats musicals, llança publicacions i informes d'impacte, i dinamitza projectes intergeneracionals i comunitaris. Iniciatives com el macro concert '**Música ConSentido**' o el calendari anual i exposició fotogràfica **12 mirades amb solidaritat** han recorregut espais culturals de tota Espanya, promovent el missatge d'una societat més justa, empàtica, cohesionada i compromesa.

Una aliança d'organitzacions sòlida i compromesa

La Junta Directiva de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya representa una aliança sòlida i compromesa d'organitzacions que treballen incansablement per una societat més justa, inclusiva i solidària. Lide-

rada per Luciano Poyato Roca des de la Xarxa d'Atenció a les Addiccions (UNAD), esta directiva conjuga experiència, sensibilitat social i lideratge col·laboratiu.

Al seu costat, figures destacades com Gloria Bombín, del Moviment per la Pau, i Pilar Pineda, de la Plataforma de Voluntariat d'Andalusia, aporten una visió integral de l'acció voluntària en tot el territori nacional, enfortint el teixit associatiu i promovent el treball en xarxa amb rigor i entrega.

Conformada per referents de l'àmbit social com Creu Roja, l'ONCE, AECC o COCEMFE, esta Junta destaca per la seua pluralitat, representant tant a col·lectius vulnerables com a entitats compromeses amb la igualtat, la diversitat i els drets humans. Cada vocal, des de la seua organització, contribuïx amb una mirada especialitzada i complementària que enriqueix el diàleg i potència l'acció conjunta.

Junta Directiva de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya

President: Luciano Poyato Roca, Xarxa d'Atenció a les Addiccions (UNAD)

Vicepresidenta: Gloria Bombín, Moviment per la Pau (MPDL)

Secretària general: Pilar Pineda Zamorano, Plataforma de Voluntariat d'Andalusia

Tresorer: Juan Hidalgo Pueyo, Plataforma de Voluntariat d'Aragó

Vocals: Begoña Gonzalez, Plataforma d'Entitats de Voluntariat de la Comunitat de Madrid (FEVOCAM)

Elena Mañez Lorente, Associació Espanyola Contra el Càncer (AECC)

Esteban Ibarra Blanco, Moviment contra la Intolerància

Mª Elena Antelo García, Confederació Espanyola de Persones amb Discapacitat Física i Orgànica (COCEMFE)

Rosa San Segundo Manuel, Federació de Dones Progressistes (FMP)

Andrés Ramos Vázquez, Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE)

Ester Asensio Álvarez, FPV Canàries

Carlos Gentil González, Lliga Espanyola de l'Educació i la Cultura Popular (LEECP)

i Saturnino Peña Solís, Creu Roja Espanyola

Fundada el 1986, la Plataforma del Voluntariat d'Espanya va nèixer amb l'objectiu de donar cohesió a un moviment ciutadà emergent que començava a organitzar-se en associacions, ONG i col·lectius socials. El que en els seus inicis va ser una modesta xarxa de coordinació hui és un organisme nacional amb veu pròpia, que agrupa més de 80 entitats membre que representen a més de 29.000 associacions amb més d'un milió de persones voluntàries.

Observatori del Voluntariat

Un dels pilars més destacats de la PVE és el seu Observatori del Voluntariat. Des del seu naixement en 2007, és el referent en matèria d'anàlisi i investigació en tot el relacionat al voluntariat a Espanya. L'Observatori recopila estadístiques, elabora diagnòstics i ofereix publicacions clau per a comprendre les noves realitats del voluntariat. Gràcies als seus informes anuals sabem per exemple que el perfil de la persona voluntària a Espanya és majoritàriament femení (65 %), amb una mitjana d'edat que oscil·la entre els 30 i els 50 anys i creixent, però amb una important participació juvenil en entorns educatius.

Entre els recursos que es troben en l'Observatori destaquen el Llibre blanc del Voluntariat, que en la seua versió digital servix per a localitzar organitzacions i obtenir dades de la seua grandària i activitat.

L'Observatori inclou també la Biblioteca de la PVE, un espai virtual en el qual es troben multitud de docu-

ments que poden ser filtrats per etiquetes o entitats, entre altres, la qual cosa permet buscar amb major agilitat la informació que s'està buscant en relació tot això amb el món del voluntariat, el tercer sector i l'economia social. També mitjançant aquest Observatori es pot accedir a les publicacions que edita la Plataforma, obres en les quals s'arplega, des de diferents línies d'investigació, de quina manera incidix la pràctica voluntària en la societat.

A més, en un món travessat per crisi com la sanitària, la climàtica o la digital, la Plataforma ha sabut adaptar el seu treball. Durant la pandèmia de COVID-19, va activar de manera urgent el Servei d'Atenció al Voluntariat, que encara hui funciona com a canal d'orientació, formació i informació per als qui desitgen iniciar-se o professionalitzar-se en l'acció social. Només en 2024 este servei va atendre més de 500 consultes, moltes d'elles provinents de persones migrants o joves que busquen contribuir a la seua comunitat.

Trobada d'entitats i plataformes sòcies de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya.

Jornada "El Voluntariat en la societat: Construint compromisos solidaris" en el Congrés dels Diputats.

Una xarxa des del local cap al global

El model organitzatiu de la PVE es basa en una estructura descentralitzada, formada per plataformes autonòmiques i provincials en regions com Andalusia, Galícia, Catalunya, Castella i Lleó, la Comunitat Valenciana o Extremadura. Esta capil·laritat permet que les iniciatives s'ajusten a les necessitats locals, sense perdre la força d'una estratègia comuna. Així, cada territori adapta els seus programes, fomenta el voluntariat juvenil, proposa lleis autonòmiques, i manté viva una xarxa que connecta barris, pobles i ciutats.

Però la PVE també té una mirada estatal i internacional. Presidix des dels seus inicis la Plataforma del Tercer Sector d'Espanya, màxima entitat representativa del Tercer Sector al nostre país, i és membre actiu del Centre Europeu del Voluntariat (CEV). A través d'estes organitzacions promou la integració del voluntariat en les polítiques de sostenibilitat, equitat de gènere, atenció a la diversitat i als més vulnerables en tots els nivells administratius i legislatius.

En el present, els reptes són múltiples. D'una banda, es busca rejuvenir el voluntariat, acostar-lo a les noves generacions i als entorns digitals. D'altra banda, es treballa per la inclusió de persones amb discapacitat, migrants o en risc d'exclusió. També s'apro-

fundix en la digitalització de les entitats i en models híbrids que combinen el treball presencial amb eines virtuals.

El futur immediat passa per professionalitzar encara més la gestió del voluntariat, dotar de ferramentes a les entitats més xicotetes, assegurar el finançament públic i privat, i continuar sensibilitzant a la ciutadania sobre la importància d'implicar-se. En un context global cada vegada més incert, la Plataforma es defineix com "un espai de cura del món", un punt de trobada on l'acció solidària es convertix en motor de transformació col·lectiva.

La solidaritat organitzada com ben comuna

En temps on s'imposa la immediatesa i l'individual, el treball de la Plataforma del Voluntariat d'Espanya apareix com un recordatori contundent del poder del col·lectiu. Des de la seua fundació fins hui ha aconseguit construir un ecosistema sòlid, flexible i profundament humà. Ha demostrat que la solidaritat no és una moda, sinó una forma ètica de viure en societat.

Darrere de cada voluntari, de cada acció anònima, de cada gest d'ajuda, hi ha una estructura que forma, acompanya i amplifica. I eixa estructura és la PVE, una plataforma que no sols gestiona projectes, sinó que cultiva esperança.

D'interés: Biblioteca virtual de la Plataforma del Voluntariat:

<https://biblioteca.plataformavoluntariado.org/>

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES ENTITATS

FUNDACIÓ HORTA SUD: 52 ANYS TEIXINT COMUNITAT EN CLAU LOCAL

- **Seu:** C/ Mare de Déu de l'Olivar, 30 (46900 – Torrent, L'Horta Sud)
- **Telèfon:** 961 55 32 27

- **Any de constitució:** 1972
- **E-mail:** hola@fundaciohortasud.org
- **Web:** <https://fundaciohortasud.org>
- **Instagram:** <https://www.instagram.com/fundaciohortasud/>
- **LinkedIn:** <https://www.linkedin.com/company/11860110>
- **Facebook:** <https://www.facebook.com/FundacioHortaSud>
- **YouTube:** <https://www.youtube.com/FundacioHortaSud>
- **X (abans Twitter):** <https://x.com/fhortasud>

Referent en l'àmbit de l'associacionisme i l'economia social en el territori valencià, la Fundació Horta Sud va nèixer en 1972 com a Institut Pro-Desenvolupament, impulsada per la Caixa d'Estalvis de Torrent amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament comunitari a la comarca durant plena transició democràtica. En més de cinc dècades han treballat a consciència fins a transformar-se en el que són hui, havent rebut destacats reconeixements com el segell de qualitat de Fundació Cívica o la validació CAF com a entitat segura, convertint-se en la fundació comunitària degana en l'Estat.

Va ser en els orígens on es van consolidar els valors essencials de la Fundació que hui, cinc dècades després, continuen vigents i sòlids.

La Fundació ofereix des dels seus inicis serveis de suport al teixit associatiu, especialment en els vint municipis que componen la comarca valenciana de l'Horta Sud, i desenrotlla formacions i acompanyament per a entitats sense ànim de lucre de tot el territori valencià.

En l'ADN de la fundació està la creença que la participació activa dels ciutadans és la clau per a dignificar la comunitat i el territori.

Amb un patronat compost per cinc entitats -Caixa Popular, Florida Universitària, la Mancomunitat Horta Sud, IDECO Horta Sud i La Nostra Escola Comarcal-, així com diverses persones de reconegut prestigi en la vida social i comarcal, la Fundació compta amb un equip tècnic estable de sis persones, complementat per una àmplia xarxa de col·laboracions externes especialitzades.

Este mapa conceptual i humà va canviar a la força després del pas de la DANA el passat 29 d'octubre del 2024 per la comarca de l'Horta Sud a València, terri-

tori base d'actuació de la Fundació, que va veure en esta desgràcia la necessitat d'ampliar el seu equip tècnic a nou persones, per a poder així respondre a les necessitats urgents derivades de la catàstrofe, que va afectar directament els fonaments de la fundació.

Especialment després de la DANA, l'entitat ha mobilitzat recursos comunitaris per a la recuperació i l'enfortiment del teixit associatiu amb el qual sempre han treballat, arribant a les diferents comarques afectades.

La catàstrofe que ho va canviar tot

Precisament a partir d'eixa tragèdia, les inundacions provocades per la DANA que van arrasar diferents localitats de la província de València, així com de Castella-la Manxa i Andalusia, i que es va emportar amb ella la vida de 228 persones, i un important nombre de danys materials, va ser quan la Fundació Horta Sud es va posar a la feina des del primer moment per a ajudar a aquelles entitats afectades.

En els primers sis mesos després de la catàstrofe van destinar prop de 1,5 milions d'euros per a reactivar l'activitat associativa, cultural i social de la

Patronat de la Fundació Horta Sud.

comarca, en un projecte denominat **Pla de Recuperaçió i Transformació després de la DANA (2024-2028)**.

Este pla inclou ajudes directes, iniciatives de 'matchfunding' i la distribució de recursos materials com a ordinadors donats per empreses privades. Esta iniciativa contempla una visió a mitjà i llarg termini, basada tant en ajudes directes que eviten el tancament d'associacions, com en projectes de recuperació de l'activitat en els municipis afectats, rescat de fotografies danyades per la riuada, o la posada en marxa d'iniciatives per a la ciutadania, basades en una escolta activa prèvia de la comunitat.

Paral·lelament, la Fundació manté actius els seus programes d'enfortiment comunitari i transformació

comarcal previs a la DANA, i forma part de la xarxa de fundacions comunitàries a escala estatal, de la qual exercix la direcció tècnica.

Les persones que conformen la Fundació

La Fundació Horta Sud s'estructura a través de tres branques principals: patronat, equip tècnic i professorat. El treball, el compromís i la dedicació d'estes persones han fet i continuen fent possible que la Fundació s'haja convertit en un element dinamitzador i ètic del territori.

Presidix el patronat Imma López Primo, directora de La Nostra Escola Comarcal, sent vicepresident Vicent Moncholí Pons, professor a Florida Secundària. El patronat es complementa com segueix en la figura.

Composició del Patronat de la Fundació Horta Sud

Presidenta: Imma López Primo, Directora de La Nostra Escola Comarcal

Vicepresident: Vicent Moncholí Pons, Professor en Florida Secundària

Tresorer: Santiago Peraita Ugarte, Director financer del Grup Ugarte

Secretari: Joaquim Planells Benedito, Treballador financer

Vocals: Alfred Domínguez Ibáñez (Institut d'Estudis Comarcals HS), Francesc Alós Alabajos (Caixa Popular),

José Francisco Cabanes Alonso (Mancomunitat Intermunicipal de l'Horta Sud),

Carmen García Alvero (Moviment Associatiu Feminista), Xaro Alcaide Márquez (Moviment Associatiu Feminista),

Carles Puig Folgado (Institut d'Estudis Comarcals), Empar Navarro Prósper (Mancomunitat de l'Horta Sud)

i Josep Mª Soriano Besó, ex-President de Caixa Popular

Especialment després de la DANA, la Fundació Horta Sud ha mobilitzat recursos comunitaris per a la recuperació i l'enfortiment del teixit associatiu amb el qual sempre ha treballat, arribant a les diferents comarques afectades.

L'Equip Tècnic ha passat d'una persona a deu en els últims 15 anys, configurant un grup professional amb una dilatada experiència. Està dirigit per Julio Huerta Balastegui, expert universitari en Gestió Directiva d'Organitzacions No Lucratives, i coordinat per Laura Juan Díez, llicenciada en Ciències Polítiques i de l'Administració. Al costat d'ells treballen quatre tècnics de projectes: Mercedes Juan Tejedor, Carla Borrás, Ximo Soler i Marc Martínez; dos administratives, Alba Angulo i Teresa Villarroja; dos responsables de Comunicació, Aleix Pujol i Laura Trujillo, i un tècnic informàtic, Lluís Antoni Ferrer.

El professorat de la Fundació Horta Sud és l'encarregat d'impartir les formacions per a associacions i resoldre els dubtes d'assessoria de les entitats. Està format per més de 15 persones i entre elles es poden trobar persones expertes en obligacions fiscals, administratives i documentals, transparència, comunicació, gestió de projectes, tramitació i justificació de subvencions.

Un incessant moviment transformador

La Fundació Horta Sud sobreix per la seua estreta col·laboració amb entitats de referència en l'economia

social autonòmica com són Caixa Popular i Florida Universitària, amb les quals impulsa iniciatives educatives, formatives i cooperatives. Però a més, lluny de treballar únicament a nivell autonòmic, manté aliances estratègiques amb universitats i organitzacions de tot l'Estat, i participa en estudis tant nacionals com internacionals que busquen transformar el model de governança i empoderar a la societat civil organitzada.

Un altre projecte que manté en producció és el titulat **Serà Horta Sud 2030**, que va nàixer després de la pandèmia de la COVID-19, i en el qual reuneix el moviment associatiu, institucions públiques, teixit empresarial i universitats amb l'objectiu d'aconseguir consensos que permeten avançar cap a una societat més participativa, sostenible, inclusiva i igualitària.

Este projecte va sorgir de la col·laboració entre Horta Sud, el teixit local associatiu i empresarial, la Mancomunitat Horta Sud i la Diputació de València, i té com a finalitat conscienciar, debatre i proposar mesures i accions alienades amb el compliment de l'Agenda Urbana 2030 i els ODS per a la vertebració i millora de la comarca i la qualitat de vida de la seua gent (<https://serahortasud.org>).

Participants en el curs de recuperació de col·leccions fotogràfiques inundades, celebrat en el Museu Comarcal (Torrent) en el marc del projecte *Salvem les Fotos*.

Distribució de les ajudes repartides per la Fundació Horta Sud per a reconstruir el teixit associatiu de la província de València després de les inundacions del 29 d'octubre de 2024. (Xifres a maig de 2025)

Una construcció que es desenvolupa entorn de tres eixos principals: l'impuls d'un Observatori d'Indicadors Comarcals amb el qual conèixer l'estat dels municipis de manera objectiva; el debat en taules de reconstrucció per a la proposta de millores i, finalment, la creació de campanyes de concientització.

Serà Horta Sud 2030 ha portat múltiples alegries a la Fundació, com els premis Mobilitat 2022, GO! 2021, Pacte Europeu pel Clima o el Premi Europa 2021, a més d'altres reconeixements.

El futur de l'Horta Sud, en mans de l'Economia Social

Per millorar la qualitat de vida de la seua ciutadania, així com l'enfortiment de les fundacions comunitàries i el moviment associatiu com a peça clau per a una societat més democràtica i participativa, la Fundació Horta Sud visualitza el seu futur centrant-se en els dos grans eixos que vertebreren l'acció de la fundació: la **comunitat** i el **territori**.

La DANA va tornar a posar de manifest que, quan el territori patix, les associacions són clau per a ca-

nalitzar la solidaritat, però al mateix va advertir també que les associacions han d'estar més preparades, més connectades i més ben organitzades en cas d'urgència. És per això que la Fundació Horta Sud està actualment en un procés d'escolta activa amb totes les entitats afectades, tornant a constatar que és fonamental crear una xarxa d'associacions per a l'acció i la solidaritat. Una xarxa que funcione en emergències, però també durant tot l'any per a reforçar la col·laboració entre entitats, compartir coneixement i estar en millors condicions d'actuar quan siga necessari.

El repte comú, tal com traslladen des de la Fundació, és imaginar el seu futur al costat d'associacions per a viure en col·lectivitat. El seu treball conjunt no ha sigut mai un projecte mesurat en quantitat, sinó en voluntat. És per això que el seu principal objectiu és el d'enfortir el moviment associatiu que mantinga en el centre a les persones i al bé de la comunitat, un afany amb el qual porten 52 anys donant exemple, i que fa de la Fundació Horta Sud una llegenda cada dia més viva de l'Economia Social valenciana.

D'interés: Biblioteca virtual de la Fundació Horta Sud
<https://fundaciohortasud.org/biblioteca-fundacio-horta-sud/>